Tadeusz Stegner¹

„Zanim zbudowano Gdynię...” Wpływ odrodzenia państwa w 1918 roku na procesy modernizacyjne ziem polskich [“Before the building of Gdynia...” Impact of State Recovery in 1918 on the Modernization Processes of the Polish Soil / «До того, как была построена Гдыня...» Влияние возрождения государства в 1918 году на процессы модернизации польских земель], red. Z. Girzyński, J. Kłaczek, T. Łaskiewicz, P. Olstowski, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2020, ss. 361

Jako urodzony gdynianin z przyjemnością zobaczyłem w tytule moje rodzinne miasto. Jest to oczywiście, zamierzona przez redaktorów, parafraza, ale pokazująca, z jakim trendem kojarzy się nasze okno na świat w okresie międzywojennym.

Przechodząc do meritum sprawy, należy zaznaczyć, że recenzowana praca wchodzi w zakres serii wydawniczej O Niepodległą i Jej Trwanie. Jej redaktorem naukowym jest młody historyk, ale już od ponad 6 lat z tytułem profesora – Jarosław Kłaczek. Jego zastępcą jest natomiast dr hab. Zbigniew Girzyński, prof. UMK.

Toruńskie środowisko naukowe wydaje tę serię od ponad 4 lat, a jej efektem dotychczas były następujące prace:

- *Akt 5 listopada 1916 roku i jego konsekwencje dla Polski i Europy*, red. Jarosław Kłaczek, Krzysztof Kania, Zbigniew Girzyński, Toruń 2016,

¹ Uniwersytet Gdański, Polska, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3249-0214>, e-mail: stegner@interia.pl.

- *Londyńska reduta*, t. 1: *Władysław Raczkiewicz (1885–1947)*, red. J. Kłaczek, M. Golon, K. Kania, Z. Girzyński, Toruń 2017,
- *Londyńska reduta*, t. 2: *Prezydenci RP na uchodźstwie i działalność polskiej emigracji niepodległościowej*, red. J. Kłaczek, M. Golon, K. Kania, Z. Girzyński, Toruń 2017,
- *Depozyt Niepodległości. Rada Narodowa Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie 1939–1991*, red. Z. Girzyński, P. Ziętara, Toruń 2018,
- „Nie wierząc nam, że chcieć to móc...” *Legiony i ich wpływ na sprawę polską w latach 1914–1918*, red. Z. Girzyński, J. Kłaczek, Toruń 2018,
- Z. Girzyński, *Między Londynem a Warszawą. Polacy we Francji w polityce rządu uchodźczego i władz Polski Ludowej w latach 1945–1956*, Toruń 2018,
- *W drodze do Niepodległej... Dylematy, działania i programy polityczne Polaków i Czechów w latach 1914–1918*, red. Z. Girzyński, J. Kłaczek, A. Zaricky, Toruń 2019,
- *Pomorze Gdańskie i ziemia chełmińska w drodze do Niepodległej (1914–1920)*, red. Z. Girzyński, I. Hałagida, J. Kłaczek, Toruń 2019.

Trzeba przyznać, że liczba wydanych książek z serii w tak krótkim czasie jest imponująca. Co godne także podkreślenia – publikują w tej serii znani i uznani na forum polskim i zewnętrznym autorzy reprezentujący czołowe ośrodki historyczne w Polsce.

Seria jest wydawana w prestiżowym, istniejącym na rynku polskim już ponad 30 lat toruńskim Wydawnictwie Adam Marszałek.

Znając już tę serię, nie miałem żadnych wątpliwości, gdy zaproponowano mi recenzowanie kolejnej publikacji z serii *O Niepodległą i Jej Trwanie*. Treść tomu okazała się również bardzo interesująca. Składają się na nią następujące studia: Przemysław Olstowski – *U progu własnej państwowości. Niepodległa Polska jako wyzwanie modernizacyjne*; Anna Tarnowska – *Unifikacja i kodyfikacja prawa w procesie modernizacyjnym II Rzeczypospolitej*; Janusz Mierzwa – *Unifikacja i modernizacja administracji państwowej i samorządowej w Drugiej Rzeczypospolitej. Dynamika procesów*; Aleksander Smoliński – *Formowanie Wojska Polskiego w okresie od października 1918 do marca 1919 r. Aspekty militarne, społeczne i ekonomiczne*; Wojciech Mazur – *Paryskie nauki. Francuska Misja Wojskowa w Polsce a postępy modernizacji sił zbrojnych II Rzeczypospolitej (1919–1922)*; Tomasz Kawski – *Między modernizacją, stagnacją a upadkiem. Żydzi polscy w latach 1918–1922*; Tomasz Krzemiński – *Przekształcenie ludowego ruchu społecznego w partię polityczną na Pomorzu*; Joanna Dufrat – *Odrodzenie państwa w 1918 r. a emancypacja polityczna kobiet*; Mateusz Hübner – *Zanim utworzono Fundusz Kultury Narodowej – droga do instytucjonalnej formy rozwoju polskiej*

kultury w pierwszym dziesięcioleciu *Niepodległości*; Piotr Cichoracki – *U progu modernizacji czy rekonstrukcji? Województwa północno-wschodnie – bilans otwarcia, programy, realizacja*; Elżbieta Słabińska – *Zasoby ludzkie w gospodarce województwa kieleckiego w latach 1918–1926*; Edyta Majcher-Ociesa – *Przemysł województwa kieleckiego na początku Drugiej Rzeczypospolitej (1918–1926). Wybrane zagadnienia*; Zbigniew Zyglewski – *Droga wodna Śląsk-Bałtyk (1919–1926)*.

Tematyka tomu jest więc różnorodna, omawianie każdego z artykułów nie ma większego sensu, gdyż wszystkie teksty są bardzo wysokiej klasy studiami historycznymi. Czytelnik na pewno i bez wątpienia znajdzie w nich szereg odpowiedzi, na które dotychczas czekał. A wątek procesów modernizacyjnych zarówno w aspekcie gospodarczym, jak i społecznym jest w polskiej historiografii dla okresu międzywojennego cały czas jeszcze nie w pełni opisany. Szczególnie dotyczy to obszarów dawnych zaborów austriackiego i rosyjskiego. Z różnym bagażem tych doświadczeń Polska weszła w 1918 roku w swój niepodległy byt, mając dodatkowo za sobą wyniszczającą wojnę i stojąc przed koniecznością kilkuletniej walki o granice.

Książka „*Zanim zbudowano Gdynię...*” *Wpływ odrodzenia państwa w 1918 roku na procesy modernizacyjne ziem polskich* w pełni wyczerpuje znamiona pracy naukowej wykonanej na bardzo wysokim poziomie. Pokazuje także, że procesy modernizacyjne nie ominęły świeżo odbudowanego państwa, a wymienione w tytule moje miasto kojarzy się z tym trendem do dziś.